

JÄMSÄN

RAKENNEMALLI 2025

Loppuraportti 5.3.2012

SISÄLTÖ

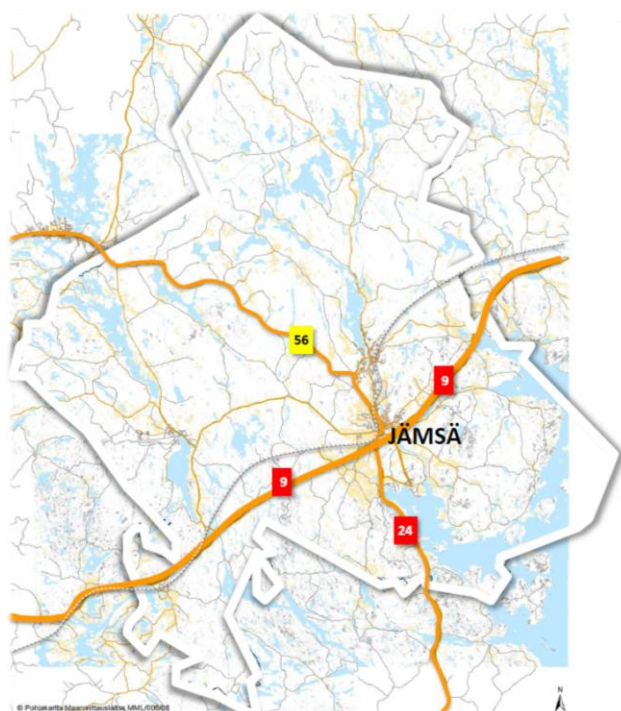
1. ALUKSI	2	4. VALITUN RAKENNEMALLIN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	16
Jämsä	2	Vaikutukset liikenteeseen ja liikkumistarpeeseen...17	
Rakennemalli	2	Ekotehokkuuden arviointi.....18	
Prosessi ja vuorovaikutus	3	Vertailun yhteenveto	19
Rakennemallin tavoitteet	4		
Tavoitteiden taustalla	4		
 		5. TOIMENPIDEOHJELMA	20
2. RAKENNEMALLIVAIHTOEHDOT	5	 	
 		6. SEURANTA	22
3. JÄMSÄN RAKENNEMALLI	9	 	
Asuminen.....	10	7. JOHTOPÄÄTÖKSET	23
Liikkuminen	11		
Elinkeinot, palvelut ja työpaikat	12		
Matkailu ja virkistys.....	13		
Rakennemallin periaatteita	14		

Raportissa käytetyt valokuvat: Jämsän kaupunki

1. ALUKSI

JÄMSÄ

Vajaan 23 000 asukkaan Jämsä sijaitsee Keski-Suomen maakunnassa, Tampereen ja Jyväskylän puolivälissä. Jämsän kaupunki on kokenut useita kuntaliitoksia viime vuosien aikana: vuonna 2001 kuntaliitos Kuoreveden kunnan kanssa, vuonna 2007 osa Längelmäkeä liittyi Jämsään ja vuonna 2009 kuntaliitos Jämsänkosken kaupungin kanssa.

Kuva 1. Jämsä.

RAKENNEMALLI

Jämsän rakennemalli on yhteinen tahdonilmaus oman alueen tulevan yhdyskuntarakenteen sisällöstä vuoteen 2025. Siinä luodaan myös tulevien maakuntakaavojen sisältöä ja se toteuttaa kuntakohtaisia, alueellisia ja seudullisia strategisia suunnitelmia. Rakennemallityö on prosessi, jossa etsitään ja vertaillaan vaihtoehtoja seudun tulevaisuudelle. Se kytkeytyy yleensä tiiviisti mm. seudun liikennejärjestelmäsuunnitteluun ja muihin kehityshankkeisiin. Rakennemalli ei ole kuitenkaan maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaava, vaikka siihen voidaan sisällyttää runsastakin vuorovaikutusta.

Jämsän rakennemallin tehtävänä on muodostaa kuntaliitosten jälkeen syntyneen, uuden Jämsän kaupungin alueelle toteuttamiskelpoinen ja toimiva, ekologisesti

kestävä, alueen kilpailukykyä lisäävä, kaupungin erityispiirteet huomioiva ja kokonaistaloudellisesti edullinen rakennemalli. Rakennemalli toteuttaa ja ”vie kartalle” Jämsän parempi tulevaisuus -strategiassa muodostettuja visiota ja tavoitteita. Mallilla luodaan kehittämisen raamit tulevalle maankäytön suunnittelulle ja kaavoitukselle sekä muulle kehittämiselle.

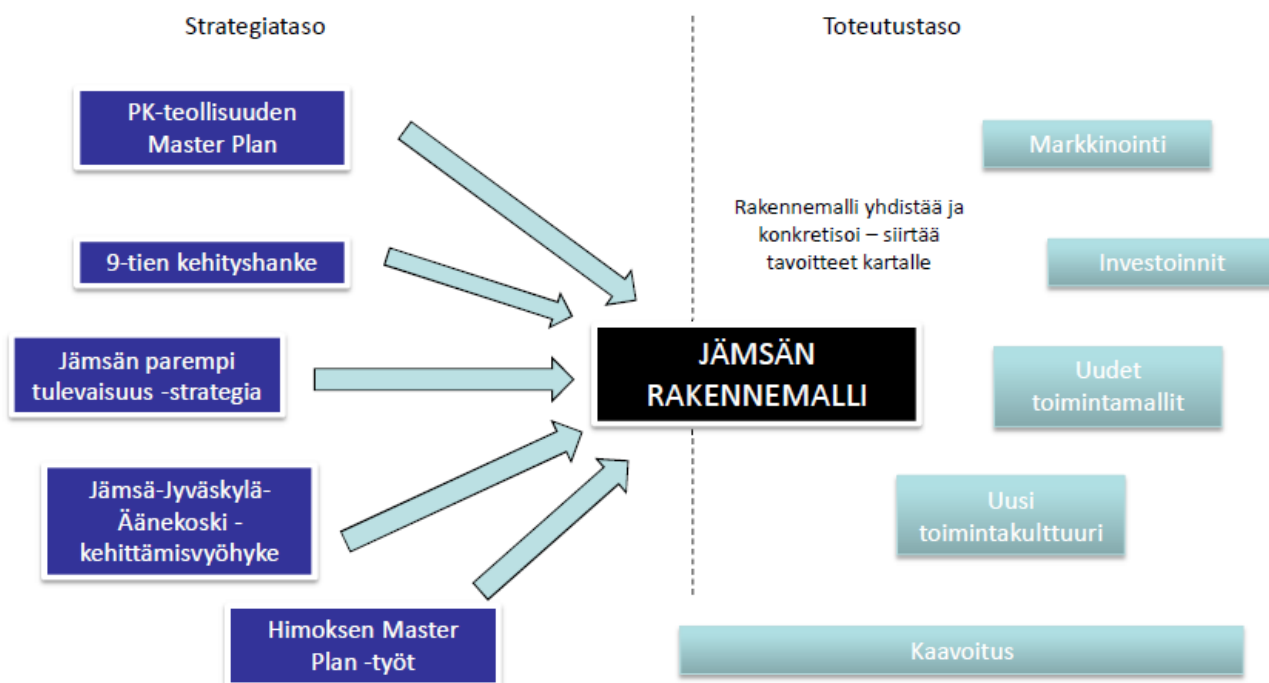
Jämsän rakennemallityön lähtökohtia ovat mm. PK-teollisuuden Master Plan, 9-tien kehityshanke, Jämsän parempi tulevaisuus -strategia sekä Himoksen kehityshankkeet. Lisäksi keskeisiltä osilta on hyödynnetty Jämsä-Jyväskylä-Äänekoski -kehittämisyöhykkeen tuloksia ja Jämsän rakennemallin valmisteluvaiheiden tuloksia. Keskeisiä lähtökohtia ovat olleet myös kunnan muut omat kehittämistavoitteet, alueen yritysten kehittämistavoitteet sekä eri maankäyttömuodoista lähtevät toiminnalliset tavoitteet.

Rakennemalli konkretisoi näiden suunnitelmien tavoitteita ja toimenpiteitä tulevaan maankäyttöön. Rakennemalli ohjaa maankäytön suunnittelun ohella Jämsän tulevaa markkinointia, investointeja, uusia toimintamalleja ja toimintakulttuuria. Jämsän rakennemalli -työssä on käsitelty mm. seuraavia kysymyksiä:

- Asunto- ja työpaikka-alueiden laajenemissuuntien määrittely
- Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja suunnitelmallinen yhdyskuntarakenteen kehittäminen
- Liikenteen kehittäminen
- Viheralueiden ja virkistysreittien jatkuvuuden turvaaminen

Rakennemallityötä on ohjannut Jämsän kaupungin asettama ohjausryhmä, johon kuului Kari Vaara (pj.), Eino Ruhanen, Ilkka Salminen, Voitto Suosaari, Erkki Kainulainen ja Pirkko Lindström Jämsän kaupungilta, Anna-Liisa Juurinen Jämsek Oy:stä, Ari Haggrén Jämsän Yrittäjistä, Anssi Ahonen Jämsän nuorisosiain neuvottelukunnasta sekä Risto Perälä edustaen kyläyhdistyksiä. Hankeen konsulttina on toiminut AIRIX Ympäristö Oy, jossa työstä ovat vastanneet Kimmo Vähäajkkä (ohjausryhmän siht.), Susanna Harvio sekä Noora Reittu. Liikennetarkastelujen osalta alikonsulttina on toiminut Liidea Oy. Ekotehokkuuteen ja ilmastonmuutoskysymyksiin liittyvistä tarkasteluista on vastannut Irmeli Wahlgren VTT:stä.

Strategisen suunnittelun yhdistävä merkitys

Kuva 2. Strategisen suunnittelun yhdistävä merkitys, strategiataso ja toteutustaso.

PROSESSI JA VUOROVAIKUTUS

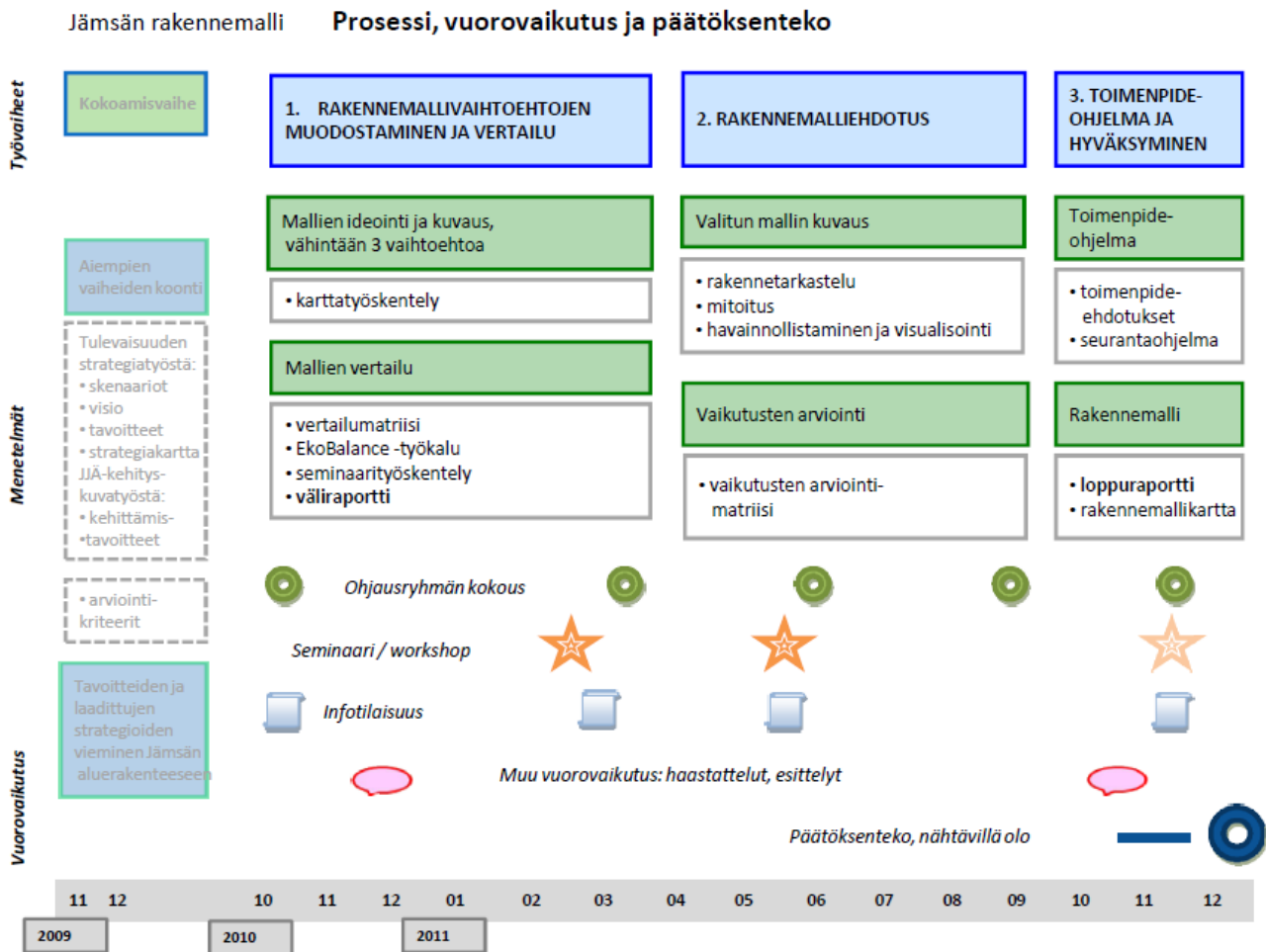
Rakennemallityössä on tärkeää itse prosessi. Vuorovai-
kutteisen, ideoita keräävän ja avoimen suunnittelun
kautta on koottu kaupungin eri sektorit, päättäjät,
viranomaistahot, elinkeinoelämän edustajat ja muut
kuntalaiset hahmottamaan Jämsän maankäytön tule-
vaiuuden kuva.

Rakennemalliprosessin työmenetelmät ovat vuorovai-
kutteisia. Keskeisinä menetelminä ovat olleet:

- ❑ Megatrenditarkastelu
- ❑ Ohjausryhmätyöskentely
- ❑ Seminaarityöskentely
- ❑ Asiantuntijahaastattelut ja -kysely
- ❑ VTT:n EcoBalance -arviointityökalu
- ❑ Konsultin ylläpitämä projektipankki
- ❑ Karttatyöskentely

Rakennemallin laadinnassa on hyödynnetty "Jämsän
parempi tulevaisuus" -strategiaa ja viety siinä esitettyjä
tavoitteita ja kehittämissuhteita yhdyskuntaraken-
teen tarkasteluihin. Rakennemallityön päävaiheet ovat:

1. Rakennemallivaihtoehtojen muodostaminen ja ver-
tailu
2. Rakennemalliehdotus
3. Rakennemallin toimenpideohjelma ja hyväksyminen

Kuva 3. Jämsän rakennemalli -työn prosessikaavio.

RAKENNEMALLIN TAVOITTEET

Jämsän tulevalle yhdyskuntarakenteelle ja rakennemallityölle on asetettu seuraavat päätavoitteet:

- ❑ Luoda uusia kasvumahdollisuuksia Jämsään
- ❑ Lisätä nykyisten yritysten laajenemismahdollisuuksia
- ❑ Lisätä uusien yritysten sijoittumismahdollisuuksia
- ❑ Luoda uusia asukkaita houkuttelevia asuin ympäristöjä
- ❑ Kehittää Jämsän keskustasta Seppolasta veto-voimainen ja elävä
- ❑ Lisätä Jämsän toiminnallista yhtenäisyyttä
- ❑ Luoda eheä ja toimiva yhdyskuntarakenne
- ❑ Kehittää palveluverkkoa toimivaksi
- ❑ Muodostaa suuntaviivat Jämsän tulevalle maankäytölle

- ❑ Muodostaa maapolitiikan kehittämistä tukevat periaatteet
- ❑ Parantaa Jämsän taloutta ja kilpailukykyä
- ❑ Luoda taloudellisesti tehokas yhdyskuntarakenne
- ❑ Poistaa aluerakenteen tehottomat ”päällekkäisyydet”
- ❑ Luoda Jämsään ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaava yhdyskuntarakenne

TAVOITTEIDEN TAUSTALLA

Rakennemallin tavoitteet tukevat valtakunnallisia aluidenkäytön tavoitteita. Rakennemallityön kautta pyritään erityisesti tukemaan toimivan ja eheytyvän yhdyskuntarakenteen syntymistä ja parantamaan elinympäristön laatua.

Jämsän rakennemalli tukee myös Keski-Suomen maakuntasuunnitelman ja maakuntakaavan mukaista tavoitteellista aluerakennetta.

2. RAKENNEMALLIVAIHTOEHDOT

Rakennemalli muodostettiin ideoimalla aluksi megatrenditarkasteluun pohjautuen erilaisia kehityskulkuja ja muodostamalla aluerakennetta eri tavalla painottaen neljä ideatasoista rakennemallivaihtoehtoa.

VE0: NYKYTILANNE

Kehitys jatkuu nykyisellään. Väestö vähenee ja aluerakenteen hajautuminen jatkuu.

VE1: LAAKSO

Maankäyttölinnain painopiste on Jämsänjoki-laaksossa: Jämsänkoski–Seppola–Kaipola. Laaksoa hyödynnetään mm. vetovoimaisena asuinympäristönä ja virkistysvyöhykkeenä.

VE2: RINNE

Jämsän keskusta ja Himos kytkeytyvät yhteen toiminnallisesti ja aluerakenteen kautta. Maankäyttö painottuu nauhalle: Himos–Säyrylä–Seppola.

VE3: VÄYLÄ

Vt 9 muodostaa yhdyskuntarakenteen pääväylän. Maankäyttö painottuu akselille: Alhojärvi–Viiskulma–Keskinen–(Patalahti).

VE4: KORTTELI

Jämsän tuleva maankäyttö painottaa Jämsän ydinkeskustaa, Seppolaa. Keskustasta rakennetaan hyvin tiivis.

Kaikissa vaihtoehdoissa on mukana kyläverkko. Myös keskustaa kehitetään kaikissa vaihtoehdoissa.

Vaihtoehtoja on vertailtu valtuustoseminaarissa ja niiden vaikutuksia on arvioitu mm. asumisen, elinkeinoelämän, palvelujen, liikenteen, virkistys- ja vapaa-ajan sekä Jämsän kilpailukyvyyn ja imagon näkökulmasta.

Seuraavassa on esitetty rakennemallivaihtoehtojen kuvaukset:

VE0 NYKYTILANNE

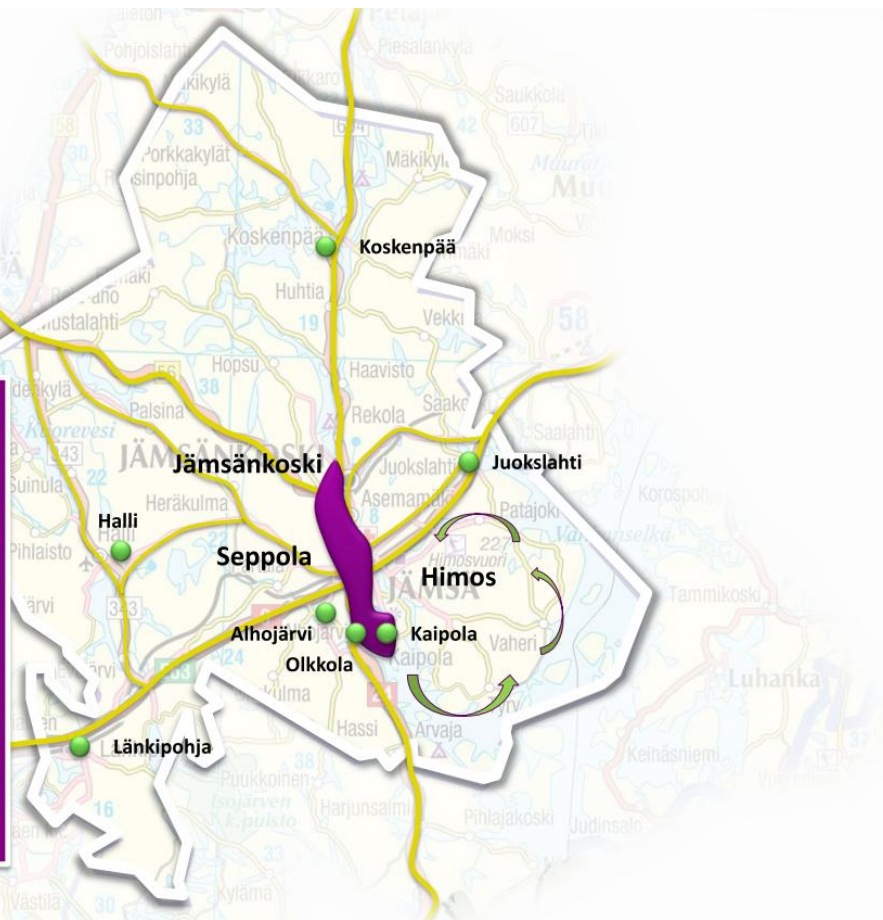

- Hajanainen, vanhaan kuntarakenteeseen perustuva yhdyskuntarakenne
- Ei selkeitä maankäytön painopisteitä
- Himos kehittyy omana kokonaisuutenaan
- Toimintojen hallitsematonta keskittymistä ja hajautumista samanaikaisesti
- Kuntataloudelle kallis ja toiminnallisesti tehoton malli
- Ei houkuttele tulomuuuttajia eikä uutta yritystoimintaa

VE1

LAAKSO

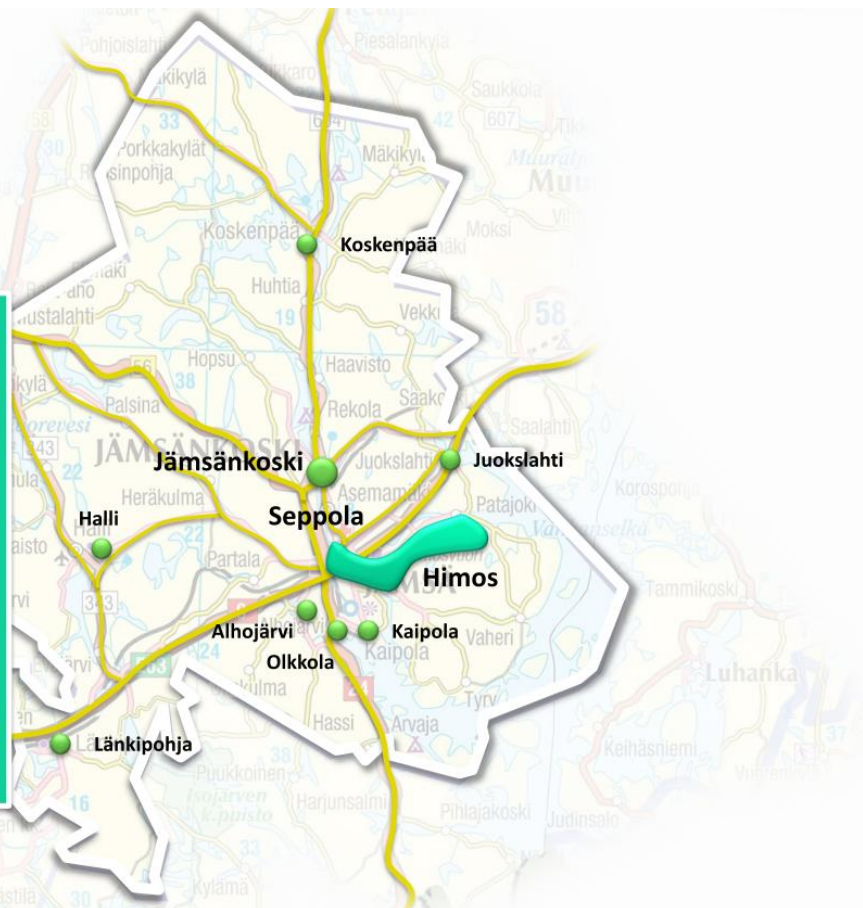
- Vahvin kehittämisvyöhyke Jämsänjokilaakso
- Seppolan ja Jämsänkosken yhteenkasvaminen
- Viiskulman liittymäalue tärkeässä roolissa
- Jokilaakson rantojen vahva kehittäminen: asuminen, virkistys, matkailu – kaupunkipuisto
- Teollisuustaaajamien uudistaminen: yleisilme, uudet toiminnot, tiivistäminen
- Kaipola – Vaheri – Patalahti – Himos -rantavyöhyke: uudet ranta-asumisen mahdollisuudet ja matkailu

VE2

RINNE

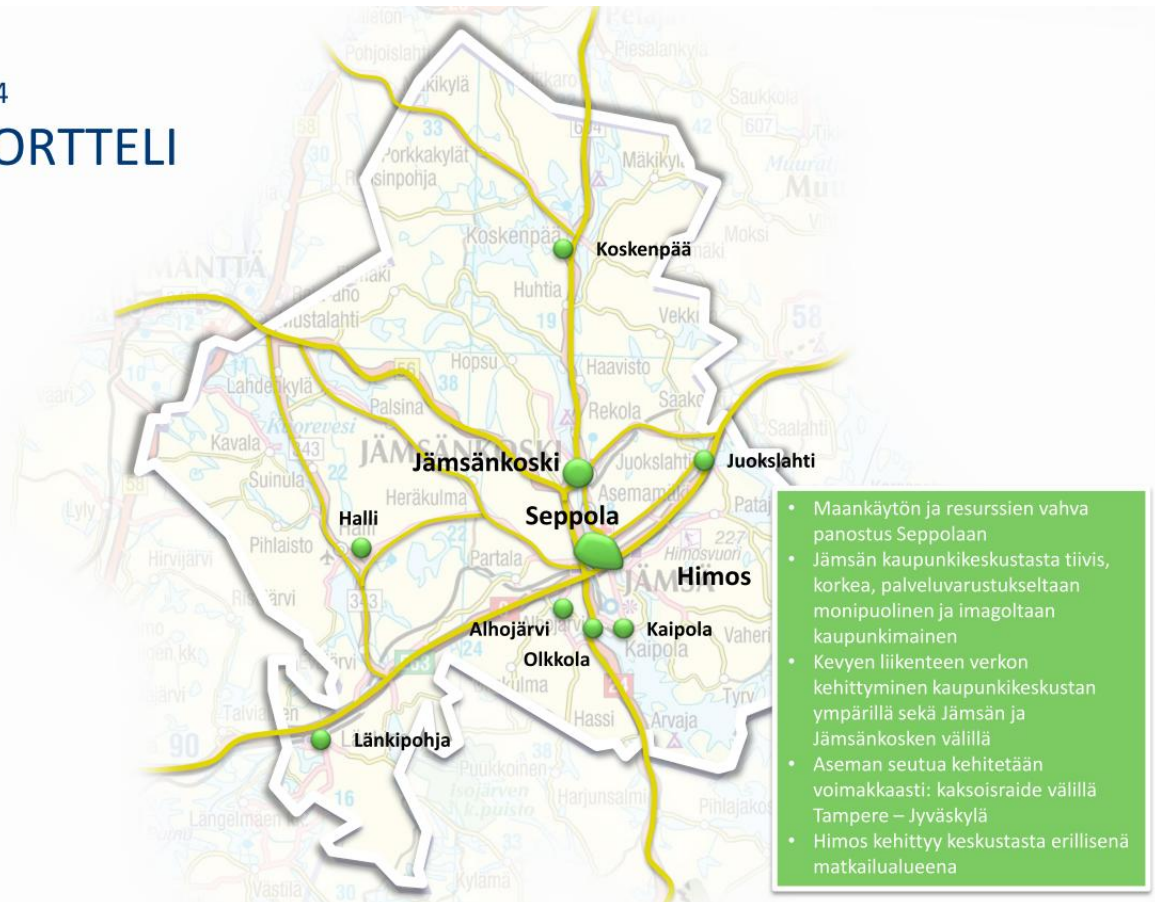
- Vahvin kehittämisvyöhyke Himos – Säyrylä – Seppola
- Jämsän menestys kytkeytyy vahvasti Himoksen kehittämiseen
- Matkailuinfrapalvelu myös kuntalaisia
- Liikenneinvestoinnit kytetään Himoksen kehittämiseen (Himoksen liittymä, mahdollinen matkailurata Himokseen)
- Keskustan palveluvarustus myös matkailijoiden käyttöön
- Uutta kakkos- ja pysyvää asumista Himoksen ja Seppolan välille
- Matkailukyläverkko (kyläen matkailullinen rooli, vanhojen teollisuustaaajamien matkailullinen hyödyntäminen)

VE3
VÄYLÄ

VE4
KORTTELI

Rakennemallivaihtoehtojen vaikutuksia on vertailtu monin eri tavoin. Pääasiassa vertailu on tehty sanallisesti ja ns. ”plus – miinus –vertailuna”. Erikseen on tarkasteltu vaikutuksia:

- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- liikenteeseen ja liikkumistarpeeseen
- yhdyskuntatalouteen

- maisemaan ja kaupunkikuvaan
- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- palveluihin, elinkeino-elämään ja kilpailukykyyn
- matkailuun
- ekotehokkuuteen ja ilmastoon
- luontoon ja luonnonvaroihin

	VE 0	VE 1	VE 2	VE 3	VE 4
Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	Hajautunut rakenne säilyy Samanaikaisesti keskittymistä Seppolaan	Väestö ja työpaikat keskittyvät joki-laaksoon: Jämsään ja Jämsänkoskelle Rakenne eheytyy ja tiivistyy	Väestö ja työpaikat keskittyvät Jämsän keskustaani ja Himokseen sekä niiden väliselle alueelle Rakenne samanaikaisesti eheytyy ja hajautuu	Väestö- ja työpaikkanauha syntyy Vt 9 varrelle Rakenne hajautuu merkittävästi	Väestö ja työpaikat sijoittuvat suurelta osin Seppolaan Keskusta tiivistyy ja eheytyy merkittävästi
Vaikutukset liikenteeseen ja liikkumistarpeeseen	Joukkoliikenteen kehittämismahdollisuudet heikkenevät Henkilöauton käyttö on välttämätöntä Kevyen liikenteen verkko suppea	Kytkeytyy nykyiseen joukkoliikennelinjastoon ja kevyen liikenteen verkkoon Henkilöauto-riippuvuus vähenee	Ei kytkettävissä nykyiseen joukkoliikennelinjastoon Henkilöauto-riippuvuus jatkuu	Ei tue nykyistä joukkoliikennelinjastoa, henkilöjunaliikenne mahdollinen Henkilöautoliikenne lisääntyy	Mahdollisuus henkilöjunaliikenteen hyödyntämiseen pidempimatkaisessa liikenteessä Henkilöauto-riippuvuus vähenee
Vaikutukset yhdyskuntatalouteen	Kuntatalouden kustannukset kasvavat hajautuneesta rakenteesta johtuen	Alkuvaiheessa kustannuksia uudesta rakentamisesta ja infra- Verotulojen kasvua	Alkuvaiheessa kustannuksia uudesta rakentamisesta ja infra- Verotulojen kasvua	Kustannukset suuremmat kuin muissa vaihtoehdoissa Pienemmät verotulot kuin muissa vaihtoehdoissa	Pienemmät investointikustannukset Verotulojen kasvua

Kuva 4. Ote vertailutaulukosta, tässä vaikutuksia on vertailtu alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen ja liikkumistarpeeseen sekä yhdyskuntatalouteen.

3. JÄMSÄN RAKENNEMALLI

Jämsän rakennemalli on muodostettu yhdistelemällä vaihtoehtojen parhaita ominaisuuksia. Valittu rakennemalli nimettiin kevään 2011 valtuustoseminaarissa Jämsän *Sydänmalliksi*.

Sydänmallissa Jämsän tulevaisuuden tiiviin toiminnallisen ydinalueen muodostaa sen jokilaakso (Jämsänkoski – Seppola – Kaipola) ja rakenteellinen yhteys Himokselle. Jämsän keskusta (Seppola) on monipuolinen palvelujen keskus ja Jämsänkoski on rakenteeltaan tiivis ja uudistuva vanha teollisuuskeskusta.

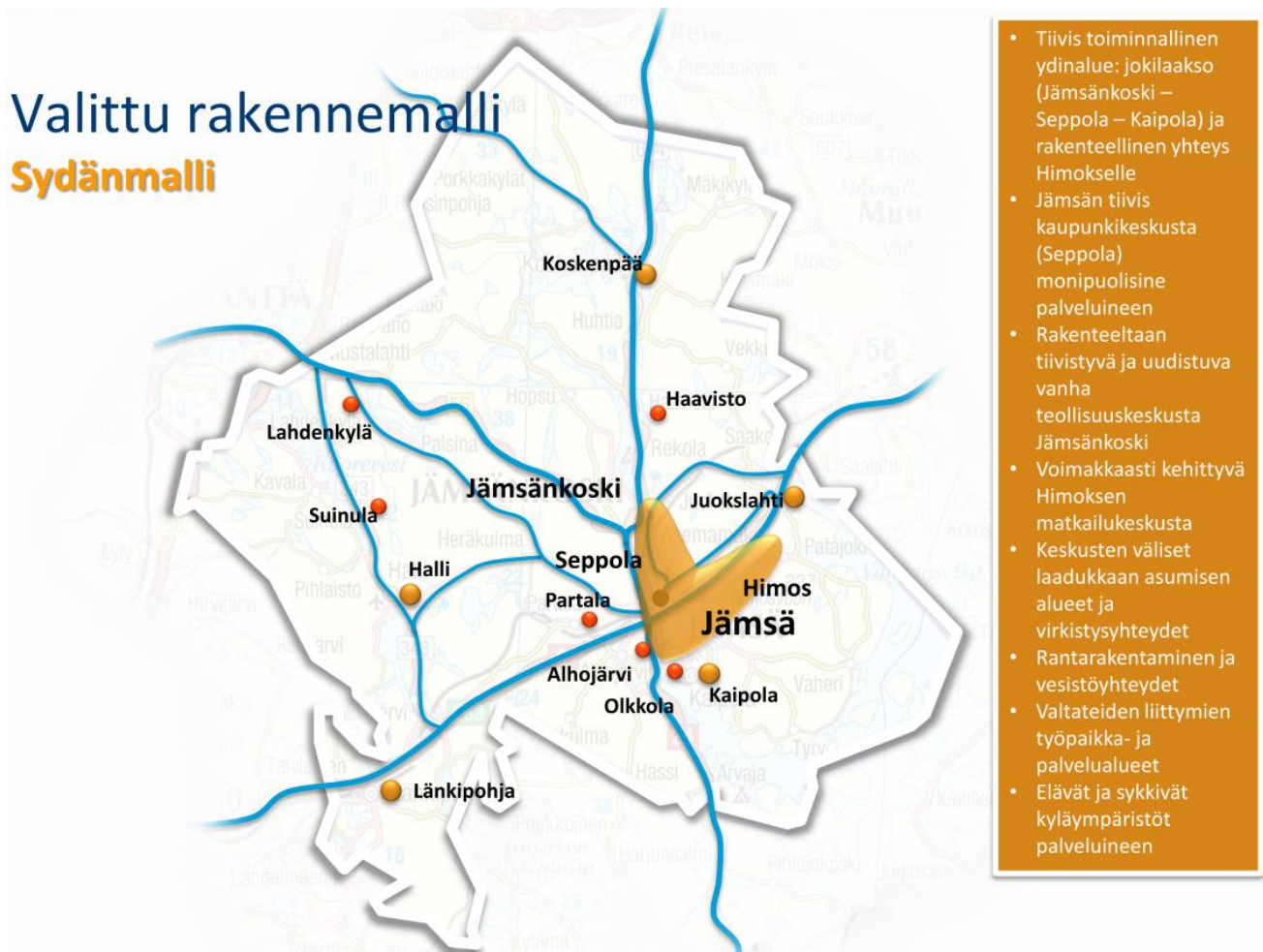
Himoksen matkailukeskus kehittyä voimakkaasti; säävutettavuus paranee ja kapasiteetti kasvaa. Keskusten välillä on laadukkaista asumisen alueita sekä toimivat virkistysyhteydet. Rantoja hyödynnetään rakentami-

ssa ja virkistysyhteyksien luomisessa. Myös vesistöyhteydet/-reitit ovat monipuoliset.

Valtateiden liittymiä kehitetään työpaikka- ja palvelualueina. Keskusten lisäksi kehitettävät palveluja sisältävät taajamat ja kylät: Halli, Juokslahti, Kaipola, Koskenpää ja Länkipohja sekä elinvoimaiset kyläkeskukset: Alhojärvi, Haavisto, Lahdenkylä, Olkkola, Partala ja Suinula.

Seuraavassa valittua rakennemallia on kuvattu tarkemmin maankäytön pääteemojen kautta:

- Asuminen
- Liikkuminen
- Elinkeinot, palvelut ja työpaikat
- Matkailu ja virkistys

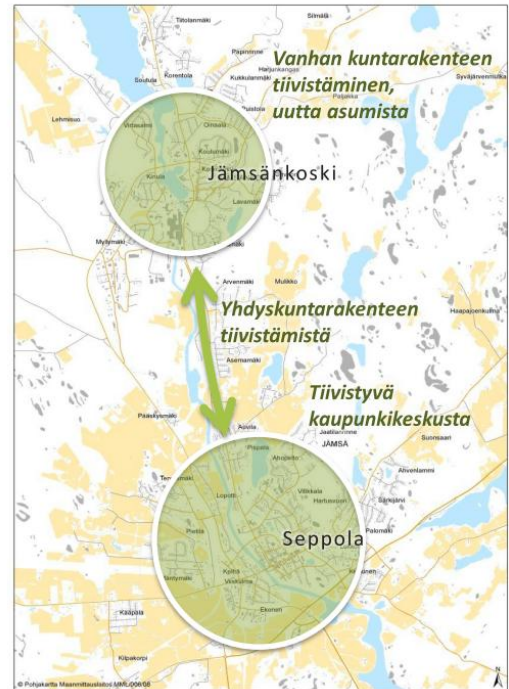
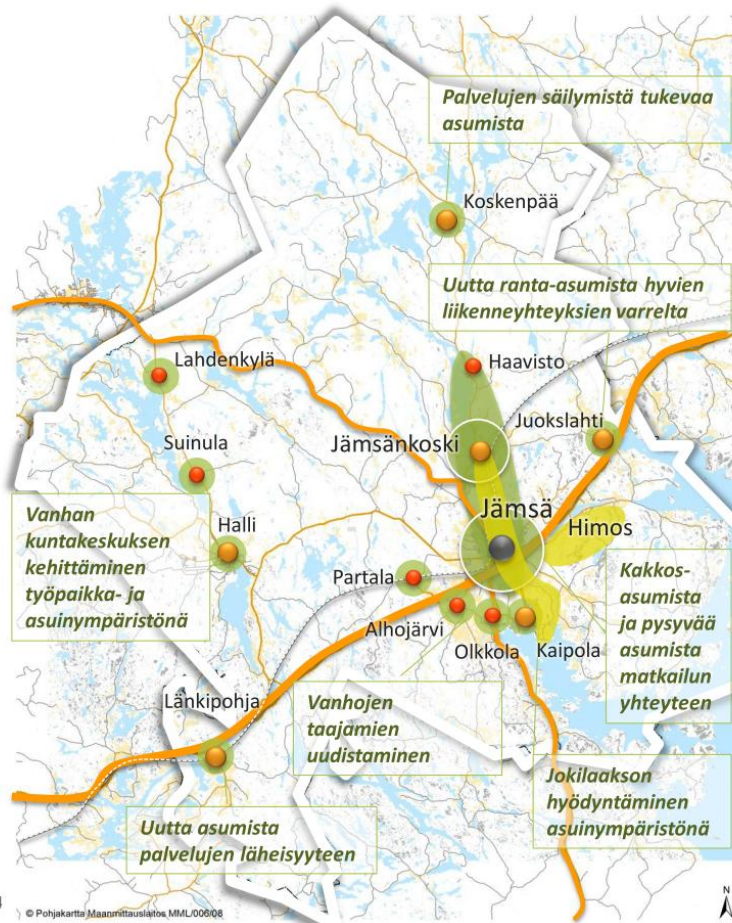
Kuva 5. Jämsän sydän -rakennemalli.

ASUMINEN

Kuvaus

- Tiivis toiminnallinen ydinalue: jokilaakso (Jämsänkoski – Seppola – Kaipola) ja rakenteellinen yhteys Himokselle
- Rakenteeltaan tiivistyvä ja uudistuva vanha teollisuuskeskusta Jämsänkoski
- Keskusten väliset laadukkaat asumisen alueet ja virkistysyhteydet
- Rannan läheisyyteen rakentaminen tukemaan palvelujen ja kylien säilymistä
- Elävät ja sykkivät kyläympäristöt palveluineen

Asuminen

Kuva 6. Asuminen Jämsässä.

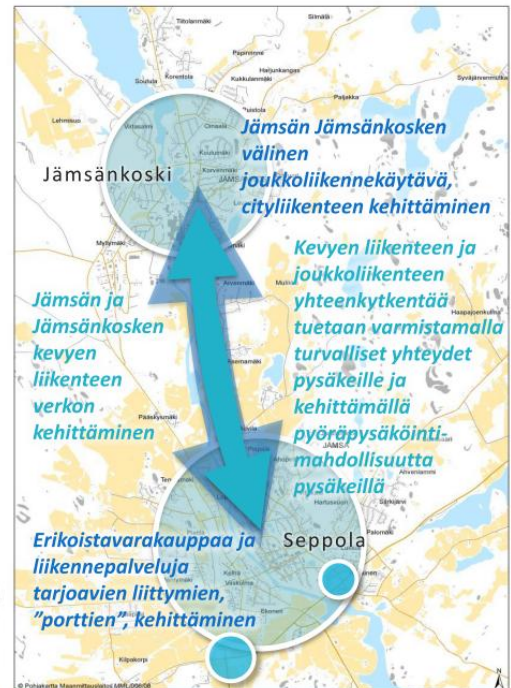
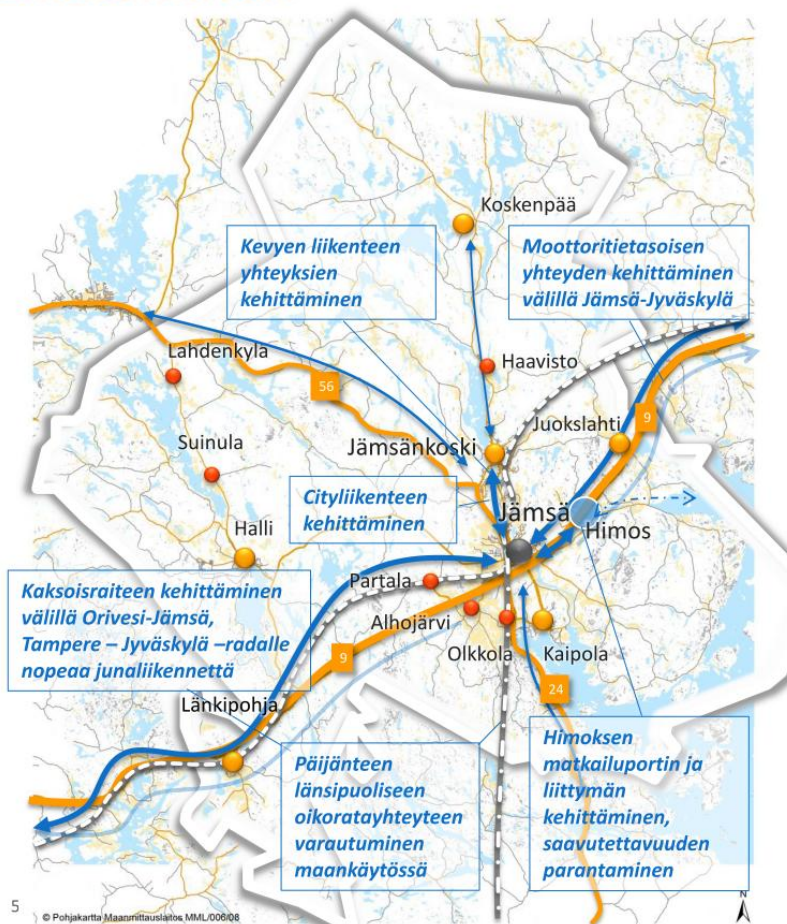

LIKKUMINEN

Kuvaus

- Jämsänkoski –Jämsä -keskustaajaman joukkoliikennekäytävän jatkuva kehittäminen. Asutuksen, palvelujen ja työpaikkojen kehittämisen käytävällä parantaa joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä
- Muulla alueella joukkoliikennetarjonta on peruspalvelutasoista (ja kutsupohjaista) liikennettä
- VT 9 kehittäminen sekä Jyväskylän että Tampereen suuntaan
- Tienyhtettä Mänttä-Vilppulaan kehitetään (Kt 56) sekä yhteyttä Kuhmoisten kautta Etelä-Suomeen (Vt 24)
- Kevyen liikenteen väylästä kehitetään taajamissa sekä sujuviksi että turvallisiksi, tavoitteena yhtenäisen kevyen liikenteen väyläverkon saaminen keskeisille alueille
- Tampere–Jyväskylä -radan perusparannus, kaksoisraide pitemmän aikavälin tavoite
- Himoksen saavutettavuutta kehitetään

Liikkuminen

Kuva 7. Liikkuminen Jämsässä.

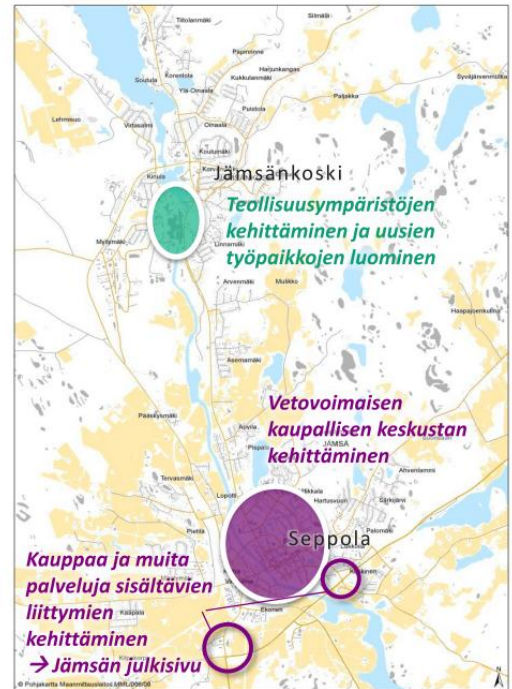
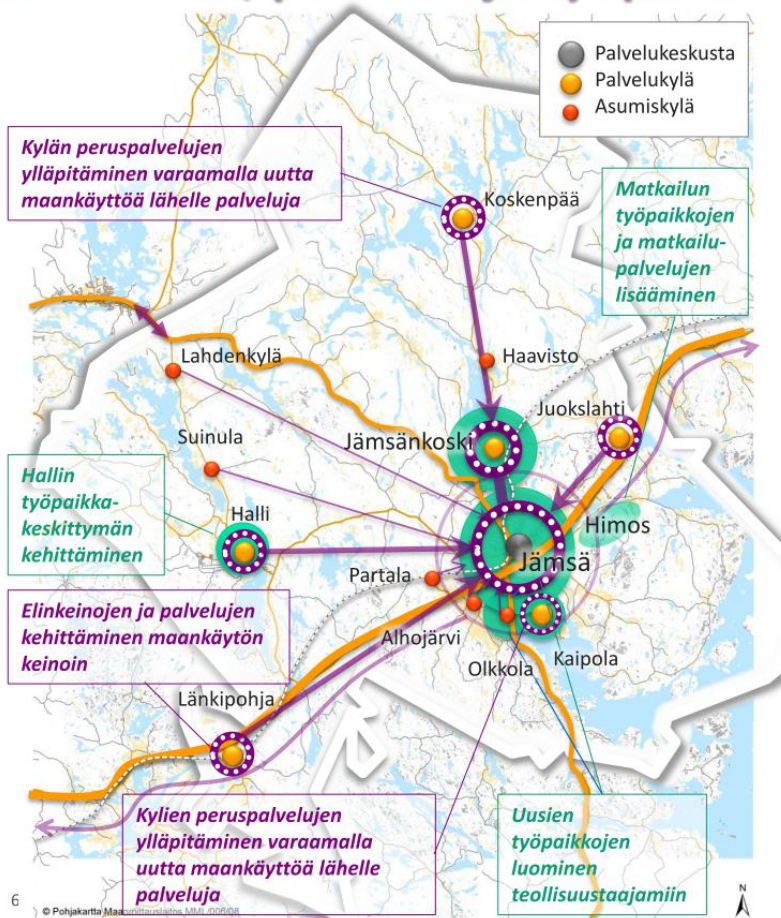

ELINKEINOT, PALVELUT JA TYÖPAIKAT

Kuvaus

- Seppolaa kehitetään tiiviinä palvelukeskustana
- Matkailupalveluja kehitetään Himoksella
- Kylien peruspalvelut pyritään ylläpitämään aktiivikylissä maankäytön keinoin
- Vastataan elinkeinoelämän tarpeisiin kaavoituksella ja muulla maankäytön suunnittelulla
- Kehitetään palveluverkkoa suhteessa tulevaisuuden maankäyttöön

Elinkeinot, palvelut ja työpaikat

Kuva 8. Elinkeinot, palvelut ja työpaikat Jämsässä.

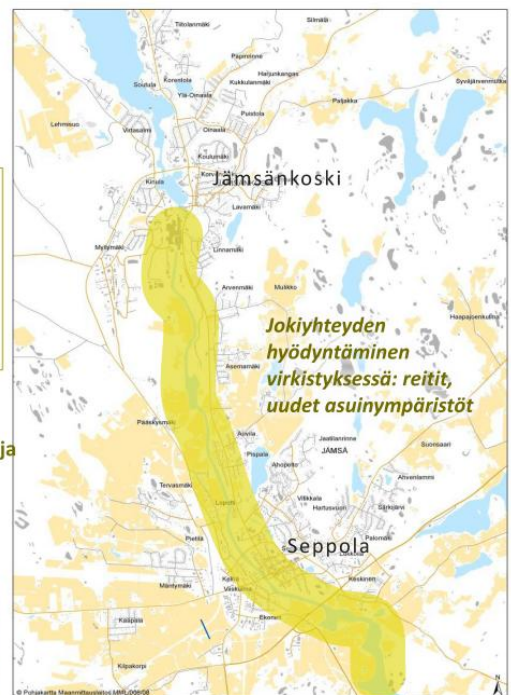
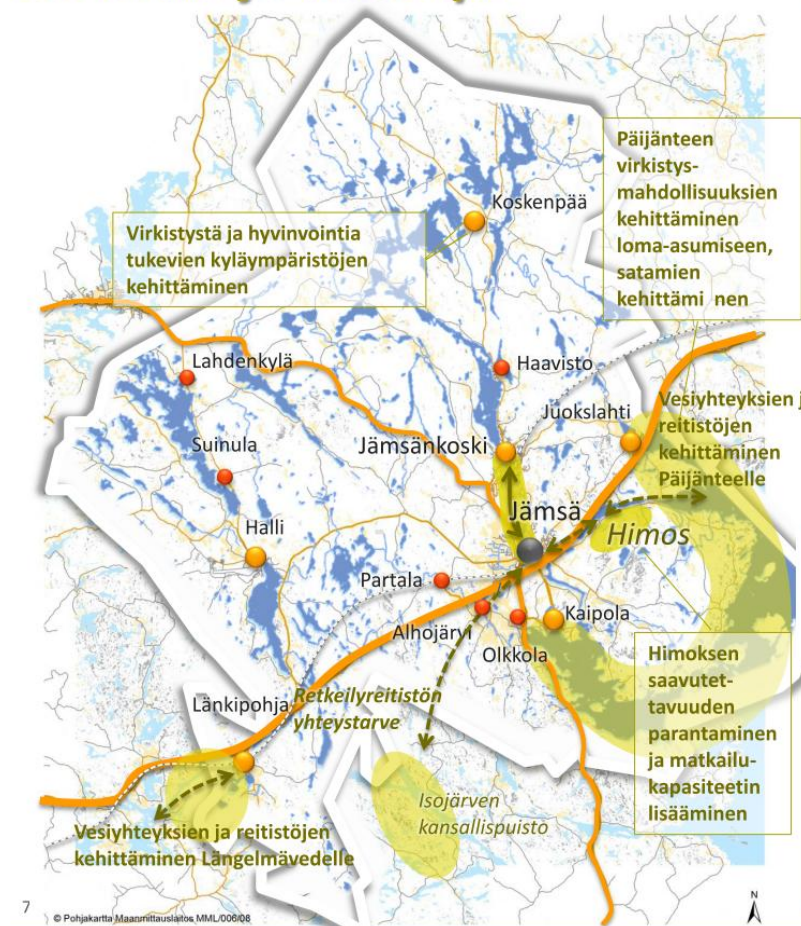

MATKAILU JA VIRKISTYS

Kuvaus

- Keskusten välisiä virkistysyhteyksiä kehitetään
- Vesistöyhteyksiä ja Päijännettä sekä Längelmävedtä hyödynnetään osana virkistys- ja matkailupalvelutarjontaa
- Himoksen matkailukapasiteettia lisätään merkittävästi
- Toteutetaan Himoksen kehityssuunnitelmien mukaisia toimenpiteitä (esim. Himos-Päijänne Master Plan)
- Parannetaan Himoksen saavutettavuutta
- Luodaan laadukas pääreitistö: kävely- ja hiihtoreitit (mm. joen rantareitti, yhteys Isojärven kansallispuistoon ja Jämsänkoski-Seppola-Kansanopisto-Himos)
- Luodaan laadukkaita liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksia (harrastuspisteet, reitistöt)

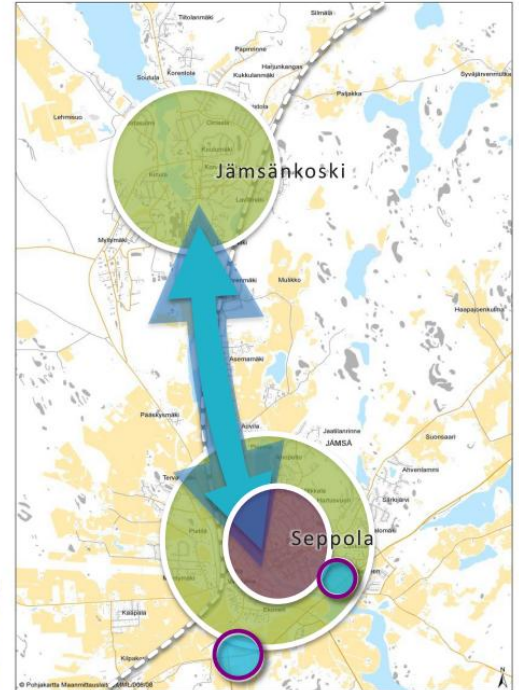
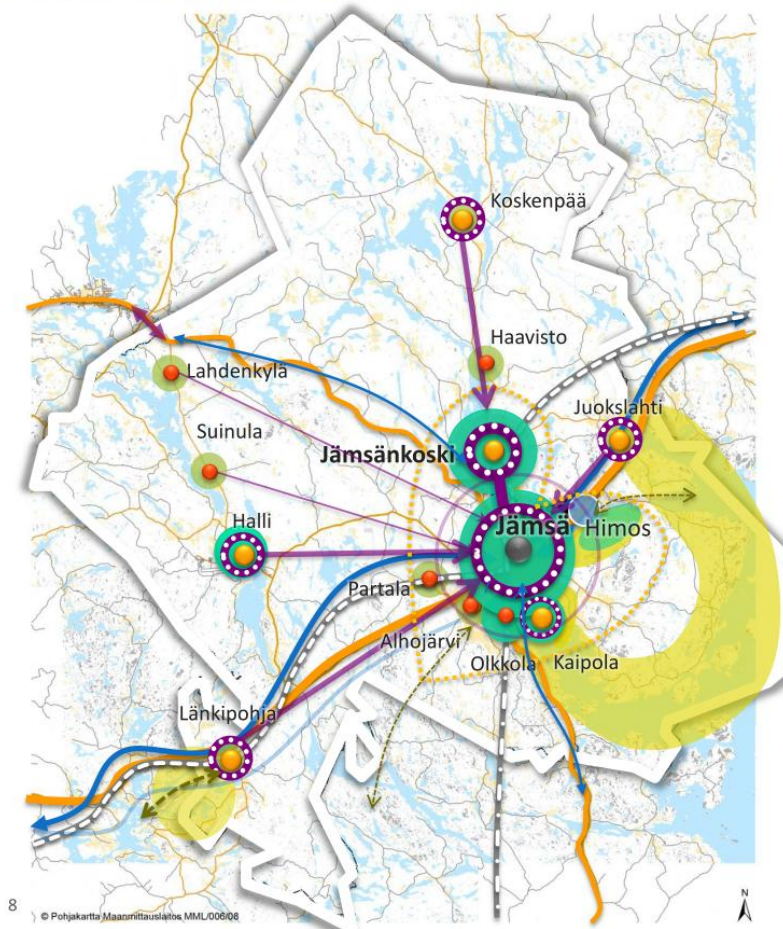
Matkailu ja virkistys

Kuva 9. Hyvinvointi ja virkistys Jämsässä.

Yhdistelmämalli

Kuva 10. Jämsän rakennemallin yhteenveto.

RAKENNEMALLIN PERIAATTEITA

Jämsän rakennemallista on pyritty luomaan taloudellista kasvua, alueen kilpailukykyä ja hyvinvointia edistävä sekä samanaikaisesti ympäristön kannalta kestävä ja yhdyskuntataloudellinen. Rakennemallin toteutumisen kautta Jämsään luodaan nykyistä tiiviimpi yhdyskuntarakenne. Maankäytöllinen painopiste on Jämsänjokilaaksossa Haavistosta Jämsänkosken kautta Seppolaan ja edelleen Kaipolaan. Jämsänjoen varteen luodaan uutta asutusrakennetta ja työpaikkoja. Jämsänjoki muodostaa myös yhtenäisen virkistyskäytävän ja viher yhteyden Kankarisvedeltä Päijänteelle.

Jämsän keskustasta Seppolasta kehitetään vetovoimainen ja nykyistä kaupunkimaisempi elävä keskusta. Ydinkeskustaan luodaan kävely-ympäristöjä ja rakenteesta tulee nykyistä korkeampi ja tiiviimpi. Keskustaan

rakennetaan uusia omistus- ja vuokra-asuntoja sekä liiketiloja. Pääsy virkistysalueille, reiteille ja vesistöjen ääreen on helppoa. Keskustaan ja sen lähialueille luodaan toimiva kevyen liikenteen verkko ja hyvät joukko-liikenneyhteydet Jämsän keskustan ja Jämsänkosken välille. Päivittäistavarakauppaa ohjataan Jämsän keskustaan ja sen välittömään läheisyyteen.

Jämsänkoskea kehitetään uudistuvana teollisuustaa- jama. Alueelle kaavoitetaan uutta asumista ja vanhoja asuinalueita uudistetaan vetovoimaisemmiksi mm. liikunta- ja leikkipaikkarakentamisen myötä. Vanhojen teollisuusalueiden käyttötarkoitusta muutetaan tarvittaessa vastaamaan paremmin yritysten toimintaedellyt- tyksiä. Yhteyksiä Jämsän keskustaan tiivistetään ja taajamien välialueelle syntyy uusia asuinalueita.

Himosta kehitetään Lapin ulkopuolisen Suomen johtavana matkailukeskuksena. Alueelle kaavoitetaan ja rakennetaan uutta majoituskapasiteettia ja matkailun aktiviteetteja Himoksen matkailun kehittämissuunnitelmien mukaisesti. Tarvittaessa laaditut matkailun Master Plan -suunnitelmat päivitetään. Himoksen ja Jämsän keskustan välistä toiminnallista yhteyttä parannetaan mm. virkistysreittien ja kevyen liikenteen yhteyksien avulla. Taajamarakenne ei kuitenkaan yhdistä täysin Himoksen ja Seppolan keskuksia, vaan osa maisemasta säilytetään rakentamattomana. Himokseen ei tule merkittävästi pysyvää asumista. Tavoitteena on, että parantuneen infrastruktuurin kautta Himoksen matkailijat käyttävät nykyistä enemmän myös Jämsän keskustan palveluja.

Kaipolan, Hallin ja Länkipohjan vanhoja teollisuustaajamia kehitetään uudistuvina, asumista, työpaikkoja ja palveluja sisältävinä, taajamina. Uudistaminen tarkoittaa vanhojen asuinalueiden saneeraamista, viheralueiden ja -yhteyksien rakentamista sekä uusien työpaikka-alueiden kaavoittamista ja vanhojen alueiden käyttötarkoituksen muutosta.

Vt 9 ja 24 risteysaluetta kehitetään Jämsän ”käyntikorttialueena”. Liittymäalueelle voidaan ohjata erityisesti tilaa vievää erikoiskauppaa ja liikennepalveluja. Himoksen liittymään voidaan kehittää myös uusia matkailupalveluja. Liittymäalueiden läheisyys houkuttelee erityisesti hyviä logistisia yhteyksiä edellyttäviä yrityksiä. Tavoitteena on Vt 9 kehittäminen moottoritietasoisena yhteytenä välillä Jyväskylä-Tampere ja kaksoisraiteen rakentaminen välille Orivesi-Jämsä.

Koskenpään, Juokslahden ja Kaipolan kyliä kehitetään palveluja sisältävinä kyläkeskuksina. Palvelut säilyvät

parhaiten ohjaamalla tulevaa uutta asuinrakentamista kyläkeskuksiin ja niiden välittömään läheisyyteen (enintään 3 km etäisyydelle kylien keskustoista). Olkkolan, Alhojärven, Partalan, Lahdenkylän, Suinulan ja Haaviston kyliä kehitetään asuinkylinä, joiden asukkaat hakevat palvelut lähitaajamista ja kylistä. Näissäkin kylissä uusi asuinrakentaminen ohjataan pääasiassa kylien keskustojen läheisyyteen ja rakennetun infrastruktuurin (esim. vesi- ja viemäriverkoston) alueelle. Kylien läheisiä ranta-alueita voidaan kaavoittaa myös lomarakentamiselle.

Jämsän kyläverkkoa kehitetään pääasiassa laadittavien kyläsuunnitelmien kautta. Tapauskohtaisesti arvioidaan, onko kylissä kaavoitustarvetta ja mitä muita kehittämistoimenpiteitä tulisi käynnistää.

Hajarakentamisen sijaan vahvistetaan maaseutuasumista kylien palvelujen ja/tai rakennetun infrastruktuurin (esim. vesi- ja viemäriverkon) yhteydessä. Nykyisten taajamien ja kylien yhteydessä pohditaan potentiaalisia, uusia maaseutuasumisen alueita, jotka ovat olevien palvelujen läheisyydessä tai muuten tukevat kylärakenteen elinvoimaisuutta. Potentiaalisia uusia maaseutuasumisen alueita voidaan hahmottaa kuvaamalla keskeisimmät rakentamisen rajoitteet (lentokenttä suojavyöhykkeineen, jyrkänteet, Natura-alueet, tärkeimmät pohjavesialueet) sekä edullisuusvyöhykkeet. Edullisimmat rakentamisen alueet ovat mm. päätiestön kattama alue, nykyisen rakennetun infrastruktuurin alue ja esim. 3 km:n vyöhyke olevasta palvelusta (esim. koulusta). Näiden periaatteiden mukaisesti voidaan Jämsän tulevasta rakenteesta löytää uusia maaseutuasumisen alueita, jotka esim. tonttikokonsa puolesta vastaavat kysyntään.

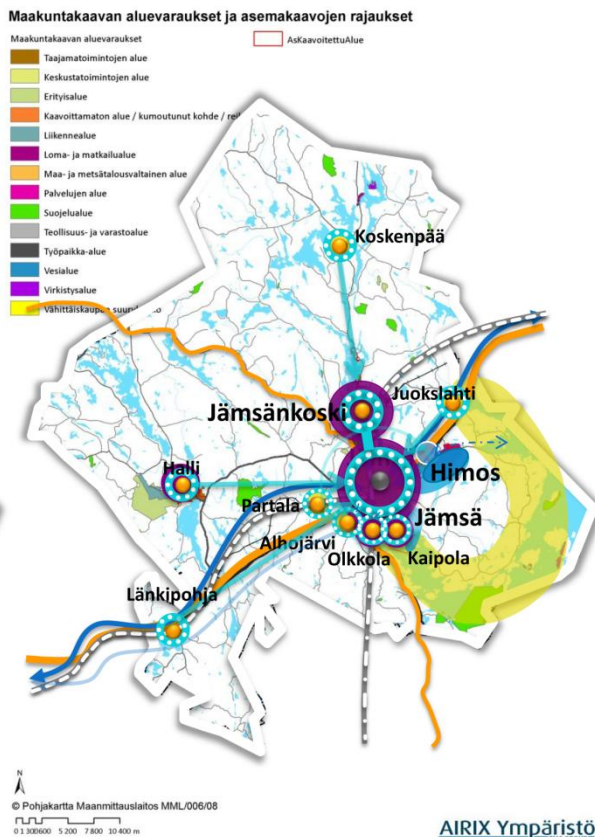
4. VALITUN RAKENNEMALLIN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Valitun rakennemallin vaikutuksia on arvioitu usealla tasolla ja erilaisia arviointimenetelmiä käyttäen. Arvioinnissa on hyödynnetty mm. käytössä ollutta paikkatietoaineistoa. Ekotehokkuuden arvioinnissa on hyödynnetty VTT:n kehittämää EcoBalance -arviointityökalua.

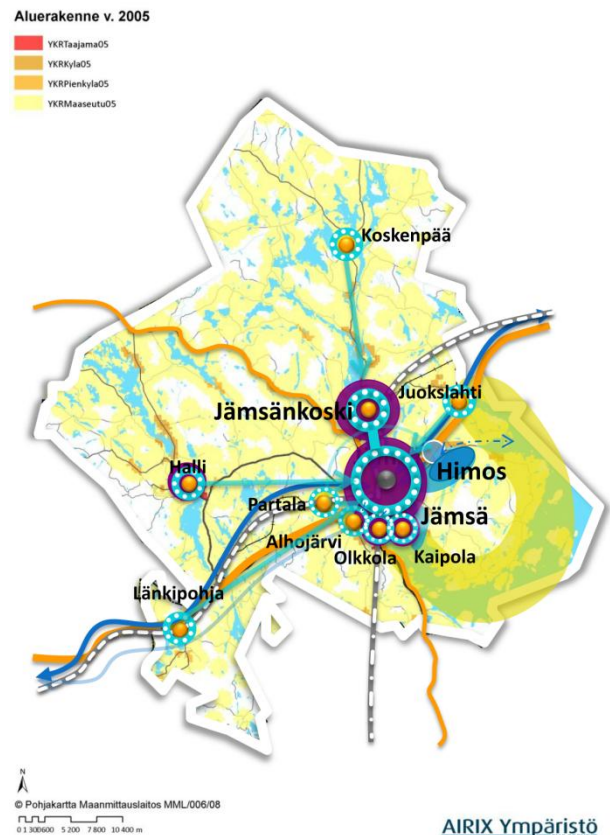
Alla esimerkkejä karttatarkasteluista:

Valitun rakennemallin vaikutuksia on arvioitu mm. suhteessa

- ❑ alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- ❑ liikenteeseen ja liikkumistarpeeseen
- ❑ ekotehokkuuteen ja ilmastoon sekä luontoon ja luonnonvaroihin
- ❑ yhdyskuntatalouteen
- ❑ maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön
- ❑ ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- ❑ palveluihin, elinkeinoelämään ja kilpailukykyyn
- ❑ matkailuun

Kuva 11. Esimerkki karttatarkastelusta: Maakuntakaavan aluevaraukset ja asemakaavojen rajaukset.

Kuva 12. Esimerkki karttatarkastelusta: Aluerakenne.

VAIKUTUKSET LIIKENTEeseen JA LIIKKUMISTARPEeseen

Liikenteen mitoituksen lähtökohdiksi asetetut asukasmäärien kehittymistavoitteet (kasvun yläraja + 1000 asukasta ja kasvun alaraja -1000) vuoteen 2025 mennessä eivät aiheuta liikenteellisesti merkittäviä muutoksia. Kasvun sijoittaminen olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja sen eheyttäminen minimoi liikenneinvestointien tarpeen.

Tie- ja katuverkkoratkaisut

Keskusta-alue:

- Valitussa mallissa asukasmäärän lisääntyminen Seppolan alueella noin 1200–1700 henkilöllä ei aiheuta merkittäviä tie- ja katuverkkoratkaisuja.
- Väestömäärän lisääntyminen Seppolan alueella noin 1200–1700 henkilöllä tarkoittaisi yhteensä noin 1300–1900 henkilöautomatkaa nykyistä enemmän vuorokaudessa. Asutuksen lisääntyminen lisäisi henkilöautomatkoja mutta ei aiheuttaisi merkittäviä tie- ja katuverkkoinvestointeja.

Muu alue:

- Jos kehittämisvyöhykkeelle sijoitetaan noin 100–300 uutta asukasta, lisääntyy liikennemäärä noin 150–400 ajoneuvolla vuorokaudessa. Henkilöautoliikenteen vähäisellä lisääntymisellä tällä alueella ei ole kuitenkaan vaikutusta nykyiseen tie- ja katuverkkoon.

Joukkoliikennejärjestelmä

Keskusta-alue:

- Jämsänkoski–Seppola–Kaipola -alue on nykyisen joukkoliikennelinjaston vaikutuspiirissä.
- Oikein sijoitettu täydennysrakentaminen mahdollistaa samalla henkilöautojen määrän vähentämisen ja ennen kaikkea niiden käytön vähentämisen.
- Asukasmäärän vähenemisellä (Jämsänkoski ja Kaipola) on negatiivisia vaikutuksia nykyisen joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin.
- Joukkoliikenteen kulkutapaosuuden voidaan arvioida olevan kehittämisvyöhykkeellä 1-3 % prosenttia, joten joukkoliikennematkoja syntyi vuorokaudessa lisää muutamia kymmeniä kappaleita. Tällä ei ole merkitystä joukkoliikenteen kulkutapaosuuteen eikä järjestämi-

seen, mutta se tukisi nykyistä ja osin huonosti kuormitettu linjastoa ja mahdollisesti vähentäisi kaupungin ostoliikennetarvetta.

Muu alue:

- Joukkoliikenteen ylläpitäminen on kannattavaa Keski-Suomen alueella vain Jyväskylässä. Liikkuminen tulee perustumaan lähinnä henkilöautoliikenteeseen, ellei Himos kasva merkittävästi.
- Joukkoliikenteen kulkutapaosuuden voidaan arvioida olevan kehittämisvyöhykkeellä lähellä nollaa, joten uudella asutuksella ei ole merkitystä joukkoliikenteen kulkutapaosuuteen.
- Uuden asutuksen sijoittaminen kehittämisvyöhykkeelle vaatisi vähintään lakisääteisten joukkoliikenteen kehittämistä yhteiskunnan tuella. Kokonaan uuden paikallisliikenteenomainen linjan, muodostamiseen ei arvioidu asukasmäärän lisääntyminen tule riittämää ilman yhteiskunnan tukea.

Kävely ja pyöräily

- Tiivis keskustaajaman läheisyydessä oleva kehittämisvyöhyke (Seppola) mahdollistaa kävelyn ja pyöräilyn kehittämisen.
- Keskustan palvelujen saavuttaminen kehittämisvyöhykkeen ääripisteistä kävellen ja pyöräillen on pitkien etäisyyksien vuoksi hankalaa
- Sydänmalli kytkeytyy olemassa olevaan kävely ja pyöräilyväylien verkkoon ja mahdollistaa turvalliset olosuhteet.
- Asutuksen lisääntyminen Seppola / Himos alueella ei aiheuta uusia merkittäviä kävely- ja pyöräilyväylien investointitarpeita.

Logistiikka

- Palveluiden ja työpaikkojen sijoittuminen nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen vähentää logistiikkaan liittyviä kuljetustarpeita eteenkin kunta-logistiikassa.
- Tavaralogistiikan määrästä ja suuntautumisesta ei ole tietoja käytettävissä.

Liikenteen vaikutusten arvioinnin on toteuttanut pääosin Liidea Oy

EKOTEHOKKUUDEN ARVIOINTI

Ekotehokkuuden tarkastelussa on arvioitu ns. ekologinen tase eli rakenteiden (rakennusten, verkostojen ja muiden rakenteiden) tuottamisesta ja käytöstä sekä liikenteestä aiheutuvat vaikutukset energian ja raaka-aineiden kulutukseen, kasvihuonekaasupäästöihin, muihin päästöihin ja yhdyskuntakustannuksiin. Arviointi on laadittu rakenteiden koko elinkaaren ajalta käyttäen 50 vuoden ajanjaksoa. Arvioinnissa on käytetty VTT:n EcoBalance -arviointimallia.

Arviointi on yleispiirteinen määrällinen arvio, jossa kukin tekijä on kuvattu sille ominaisella yksiköllä (kWh, kg, euro). Tuloksena on arvio rakennemallin ekotehokkuudesta eli ekologisesta ja taloudellisesta kestäväydestä tarkasteltujen tekijöiden osalta. Vertailun kohteena Jämsän sydän ylä- ja alamalli sekä nykyisen kaltainen hajautuva rakenne.

Energiankulutus

- Jämsän Sydän -ylämallissa pienin energiankulutus
- Hajautuneessa rakenteessa suurin energiankulutus (7,4 % Jämsän Sydän -ylämalleria suurempi)

Raaka-aineiden kulutus

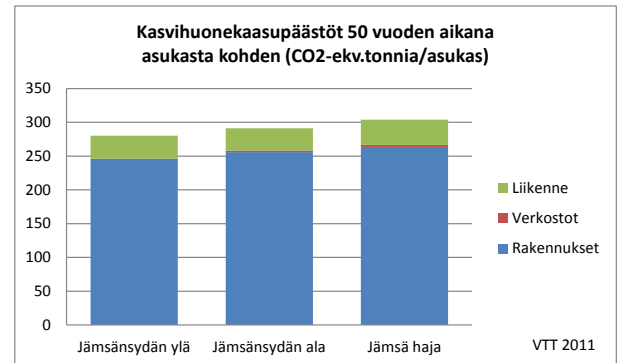
- Jämsän Sydän -ylämallissa pienin raaka-aineiden kulutus
- Hajautuneessa rakenteessa suurin raaka-aineiden kulutus (7,6 % Jämsän Sydän -ylämalleria suurempi)

Kasvihuonepäästöt

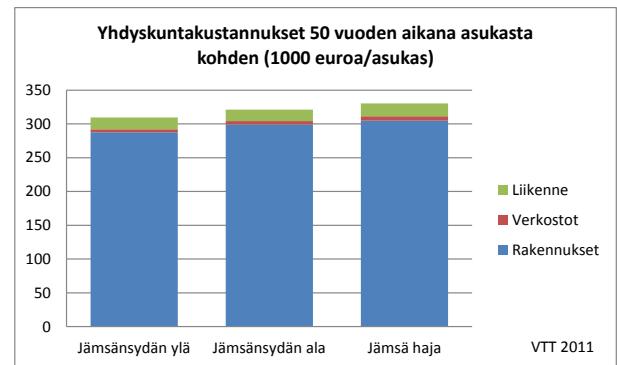
- Jämsän Sydän -ylämallissa vähiten kasvihuonekaasupäästöjä
- Hajautuneessa rakenteessa eniten kasvihuonekaasupäästöjä (8,5 % Jämsän Sydän -ylämalleria enemmän)

Yhdyskuntakustannukset

- Jämsän sydän ylämallissa vähiten yhdyskuntakustannuksia
- Hajautuneessa rakenteessa eniten yhdyskuntakustannuksia (6,8 % Jämsän Sydän ylämallia enemmän)

Kuva 13. Kasvihuonepäästöt.

Kuva 14. Yhdyskuntakustannukset.

Päätelmiä

Jämsän Sydän -rakennemalli edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä:

- Parantaa ekotehokkuutta hajautuvaan kehitykseen verrattuna
- Edistää ilmastonmuutoksen hillitsemistä hajautuvaan kehitykseen verrattuna
- On yhdyskuntataloudellisesti hajautuvaa rakennetta edullisempi

Jämsän Sydän -ylämallerin ominaisuudet ovat alamalleria paremmat. Rakennemalleria toteutettaessa edullisimmille alueille ja edullisia rakenteita painottamalla voidaan edistää hyviä ja minimoida haitallisia vaikutuksia.

Ekotehokkuuden ja ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta huonoin vaihtoehto on nykyisen kaltainen, hajautuneen yhdyskuntarakentamisen jatkuminen. Valittu rakennemalli ja sen eri tarkastelutasot ovat ekologisesti kestävämpiä, yhdyskuntataloudellisempia ja rakenteeltaan toimivampia.

VERTAILUN YHTEENVETO

	NYKYMALLI VÄKILUKU 21 250	ALAMALLI VÄKILUKU 21 700	YLÄMALLI VÄKILUKU 23 700
Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	Yhdyskuntarakenne hajautuu. Väestö- ja työpaikat sijoittuvat keskuksiin sekä haja-asutusalueelle	Yhdyskuntarakenne tiivistyy jonkin verran keskusta-alueella valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaisesti	Yhdyskuntarakenne tiivistyy valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaisesti. Väestö ja työpaikat sijoittuvat tiivistyviin keskus- toihin Seppolan, Jämsänkosken sekä Himoksen alueelle
Vaikutukset liikenteeseen ja liikku- mistarpeeseen	Hajautunut yhdyskuntara- kenne vaikeuttaa joukko- liikenteen järjestämistä. Liikennemäärät pysyvät ennallaan	Joukkoliikenne kehittyy jonkin verran nykyisestä	Väestönkasvun ja keskustojen tiivistymisen myötä on edellytyksiä parantaa joukkoliikenneyhteyksiä keskustojen välillä
Vaikutukset yh- dyskun- ja ener- giatalouteen	Hajautunut rakenne aiheut- taa kustannuksia infrastruk- tuurin rakentamisessa, yllä- pidossa ja palvelujen järjes- tämisessä. Verotulot vä- henevät	Verotulojen määrä vähenee. Tiivistyvä yhdyskuntaraken- ne on hajautunutta edulli- sempi	Rakentamisen sijoittuminen osaksi nykyistä rakennetta on taloudelli- sesti tehokkainta. Verotulot kasva- vat väkiluvun ja yritysten määrän kasvaessa
Vaikutukset mai- semaan ja kau- punkikuvaan	Ei erityisiä vaikutuksia. Kes- kustan kaupunkikuva voi näivettyä. Viljelymaisemat säilyvät käytössä	Kaupunkikuva kehittyy jon- kin verran ja kaupunki- imago vahvistuu	Keskusta-alueista tulee elävämpiä ja tiiviimpiä. Elinvoimaiset kyläym- päristöt kehittyvät. Kaupunki- imago vahvistuu
Vaikutukset ihmisen elinoloihin ja elinympäristöön	Asuinympäristöjen viihtyi- syy heikkenee. Vuorovaikutus ja yhteisöllisyy- syy voi heikentyä. Epätasa-arvoa liikkumisessa ja suhteessa palveluihin	Jämsäläisyys/kaupunki- identiteetti voi vahvistua. Nykyistä monipuolisemmat asumisen vaihtoehdot	Rantarakentamisen myötä asuin- ympäristöjen viihtyisyys lisääntyy. Keskustojen kehittäminen säilyttää monipuoliset palvelut ja lisää viihtyisyyttä. Keskusta-alueiden kehitys voi eriarvoistaa alueita. Jämsäläisyys/ kaupunki-identiteetti voi vahvistua
Vaikutukset palve- luihin, elinkeino- elämään ja alueen kilpailukykyyn	Elinkeinoelämän toiminta- edellytykset vaarassa heik- kentyä. Palvelut pysyvät nykyisissä keskustoissa, palvelut voivat heikentyä väestön vähetes- sä	Elinkeinoelämän toiminta- edellytykset kehittyvät valtateiden liittymien työpaikka- ja palvelualueiden kehit- tymisen myötä	Elinkeinoelämän toimintaedelly- tykset kehittyvät valtateiden liittyy- mien työpaikka- ja palvelualueiden kehittymisen sekä tiivistyvän ra- kenteen myötä
Vaikutukset mat- kailuun	Tarvittaviin investointeihin ei mahdollisuuksia verotulo- jen vähetessä	Himoksen matkailu- keskuksen kehittämiseen panostaminen näkyy mat- kailutulojen ja -investointien kasvuna	Himoksen matkailu-keskuksen kehittämiseen panostaminen näkyy matkailutulojen ja -investointien kasvuna. Matkailukeskustan kehittäminen lisää palvelualan työpaikkoja ja luo kysyntää muille toimialoille
Ekotehokkuus- ja ilmastovaikutukset	Hajautuva yhdyskuntara- kenne heikentää ekotehok- kuutta ja lisää haitallisia ilmastovaikutuksia	Asumisen tiivistyminen keskusta-alueille hillitsee liikkumistarvetta ja lisää rakentamistehokkuutta	Asumisen tiivistyminen keskusta- alueille hillitsee liikkumistarvetta ja lisää rakentamistehokkuutta
Vaikutukset luon- toon ja luonnonva- roihin	Ei erityisen haitallisia vaiku- tuksia luonnolle	Ei erityisen haitallisia vaiku- tuksia luonnolle	Ei erityisen haitallisia vaikutuksia luonnolle. Asumisen tiivistyminen edistää kestävien luonnonvarojen käyttöä

5. TOIMENPIDEOHJELMA

Toimenpideohjelma on keskeinen rakennemallin toteuttamisen väline. Jämsän rakennemallin toimenpideohjelmassa on mahdollisuuksien mukaan aikataulutettu kehittämistoimenpiteitä sekä esitetty eri toimenpiteille vastuullisia toteuttajatahoja.

Rakennemalli toteutuu maankäytön suunnittelussa konkreettisimmin tulevien kaavojen laatimisen kautta, joiden sisältöjä rakennemallityössä tehdyt strategiset linjaukset ohjaavat. Rakennemallityön valmistumisen jälkeen tullaan laatimaan osayleiskaava keskeisimmille maankäytön painopistealueille, jotka käsittävät ainakin Jämsän keskustan Seppolan, Jämsänkosken taajaman ja niiden välisen alueen. Myöhemmin tullaan laatimaan vanhoja teollisuustaajamia uudistavia kaavoja sekä Himoksen kehittämistä palvelevia kaavoja. Kyliä kehitetään pääasiassa kyläsuunnitelmien avulla.

Liikenteen kehittämisen ja Jämsän saavutettavuuden näkökulmasta tärkein toimenpide on kaksoisraiteen saaminen välille Orivesi–Jämsä ja näin raideliikenteen sujuvoituminen. Pitkän tähtäimen suunnitelmissa on myös moottoritietasaisen yhteyden rakentaminen Jämsästä Jyväskylään. Vt 9 ja Vt 24 liittymäaluetta kehitetään vaiheittain tilaa vievän erikoiskaupan ja liikennepalvelujen alueina. Kehitettäviä yhteysvälejä ovat myös Vt 24 (Jämsä-Lahti) sekä Kt 56 (Jämsä-Mänttä-Vilppula). Matkailun kehittämisen kannalta merkittävä hanke on Himoksen liittymän - ”Himoksen portin” kehittäminen. Yhdyskuntarakenteen tiivistyminen tarjoaa

mahdollisuuden kehittää myös joukkoliikennettä Jämsän ja Jämsänkosken välillä sekä taajamien kevyen liikenteen verkostoa.

Yritystoiminnalle tulee turvata houkuttelevia ja vaihtoehtoisia sijoittumiskohteita logistisesti edullisilta paikoilta. Vanhoja teollisuustaajamia uudistetaan ja tarvittaessa alueiden käyttötarkoitusta muutetaan vastaamaan yrittäjien tarpeita. Jämsän keskustaa kehitetään monipuolisena kaupallisena keskuksena. Himoksen matkailukapasiteettia tulee kehittää ja matkailukeskukseen saavutettavuutta parantaa. Pitkällä tähtäimellä Päijänteen kehittämismahdollisuuksia tulee lisätä matkailun, loma-asumisen ja virkistykseen osalta. Taajamia, kyliä, matkailu- ja virkistysalueita yhdistäviä reittejä tulee rakentaa. Ranta-asumisen mahdollisuuksia lisätään erityisesti Jämsänjokilaaksossa ja kylien palvelujen läheisyydessä.

Palveluverkkoa kehitetään kiinteässä yhteydessä maankäytön suunnitteluun. Maankäyttöä ohjataan tukemaan palvelujen säilymistä. Kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa lisätään sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Jämsän tulevaa imagoa rakennetaan valitun Sydänmallin pohjalta.

Esitetyt toimenpiteet on tärkeää priorisoida. Jämsän rakennemallin toteuttamiseksi ohjausryhmä on valittu seuraavat kärkitoimenpiteet:

KÄRKITOIMEN-
PITEET

Kuvaus

Aika

Vastuuta-
ho**Jokilaakson maankäytön
kehittämissuunnitelma**

Toteutetaan selkeä vaiheittainen kehittämissuunnitelma *Jämsän keskustan ja jokilaakson* maankäytön kehittämisestä (sis. kaavoituksen), ns. rakennemallin tarkennus.

2012-

Kaupunki/ulkoinen
taho**Himoksen matkailukapasiteetin merkittävä lisääminen**

Himoksesta kehitetään vaiheittain Lapin ulkopuolisen Suomen merkittävin matkailukeskus. Matkailukapasiteettia lisätään nykyisestä. Yöpymisvuorokausien määrä kasvaa merkittävästi (vuonna 2020 noin 1,3 milj. yöpymisvuorokautta koko Jämsän alueella). Kesäaikaisia toimintoja ja uusia aktiviteetteja lisätään kysynnän mukaan. Päijänteen matkailumahdollisuuksia hyödynnetään monipuolisesti

2012-

Himoksen matkailuyrittäjät, muut investoijatahot, kaupunki

**Jämsä ja Päijänne –
kehittämissuunnitelma
(Päijänteen hyödyntäminen)**

Jämsänjokilaakson ja Himoksen kehittämisen vauhdittamiseksi laaditaan Päijänteen kehittämissuunnitelma, jossa selvitetään kattavasti Päijänteen hyödyntämismahdollisuudet mm. loma-asumisen, matkailun, virkistyksen ja energiantuotannon näkökulmista

2013

Jämsän kaupunki,
ulkopuolinen taho**Yritysten sijoittumiskohteiden etsiminen ja jatkuva yhteistyö yritysten kanssa**

Tulevissa osayleiskaavoissa varataan alueita nykyisen yritystoiminnan laajenemiselle ja uuden yritystoiminnan sijoittumiselle. Kohteiden etsimistä tehdään tiiviissä yhteistyössä alueen yrittäjien kanssa

2012-

Jämsek Oy, Jämsän yrittäjät

Kaksoisraiteen kehittämisen välillä Orivesi - Jämsä

Jämsässä toimitaan aktiivisesti kaksoisraiteen saamiseksi Orivesi-Jämsä -välille. Hankkeelle pyritään saamaan rahoitus mahdollisimman pian

2012-

RHK, Keski-Suomen ELY-keskus, alueen kansanedustajat

Palveluverkon kehittämisen suhteessa tulevaisuuden maankäyttöön (palvelusuunnitelma)

Laaditaan maankäyttöön tiiviisti kytkeytyvä Jämsän palveluverkkosuunnitelma, joka ennakoii tulevan palvelujen käyttötarpeen ja maankäytön muutokset

2012-

Jämsän kaupunki

6. SEURANTA

Säännöllinen ja aikataulutettu seuranta on välttämättömyyden mukainen kehittämisen toteuttamiseksi. Rakennemallia tulee arvioida suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja tapahtuneeseen kehitykseen määräajoin.

Seurannan tavoitteena on antaa realistinen kuva toteutuneesta kehityksestä ja edellytykset korjata rakennemallin sisältöä tarpeen mukaan. Seurannassa käytetään apuna valittuja indikaattoreita, jotka kuvaavat kehitystä väestön, muuttoliikkeen, työllisyyden, asumisen, elinkeinojen, osaamisen, palvelujen, liikenteen, virkistykseen, hyvinvoinnin ja talouden suhteen.

Jämsän rakennemallin seurantaryhmänä toimii käynnistyvän yleiskaavatyön ohjausryhmä. Seuranta tehdään kaavatyön aikana jatkuvasti. Varsinainen rakennemallin päivitystyö tehdään valtuustokausittain (4 vuoden välein) uuden valtuuston aloittaessa toimintaansa.

Seuranta toteutetaan yksiselitteisillä indikaattoreilla, jotka ovat sekä määrällisiä että laadullisia. Indikaattoreilla arvioidaan kehityskuvan toteutumista sekä sille asetettuja tavoitteita. Keskeisin osa seurantaan ovat toimenpideohjelman toteutuminen, tilasto- ja paikkatietotarkastelut sekä erilaiset hyvinvointia kuvaavat mielipidemittaukset ja palautteet.

Rakennemallin seurantaindikaattoreita voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Yleisindikaattorit
 - Asukasluku, ikärakenne
 - Muuttotase
 - Rakentaminen, myönnetyt rakennusluvut ja talotyyppijakauma (esim. kerrosala, asumisväljyys, työpaikkaväljyys)
 - Aluetehokkuus ja asutuksen sijainti (etäisyys palveluista ja työpaikoista)

- Yritysten lukumäärä ja toimialajakauma
- Työpaikkojen lukumäärä ja toimialajakauma, työpaikkaomavaraisuus
- Työllisyys
- Kuntatalous
- Kaavojen toteutuminen
- Toimenpideohjelman toteutumisen arviointi ja päivittäminen

Lisäksi rakennemallin päivityksen yhteydessä olisi hyvä tarkastella esim. seuraavia indikaattoreita:

- Palveluverkkotarkastelu: palvelujen saavutettavuus, tarve ja käyttö,
- Investointitarkastelu
- Liikenteen seuranta: liikennetilastot, kehittämistarpeet, hankkeet ja investoinnit, kevytliikenne huomioiden
- Sidosryhmätarkastelut: Asukastyytyväisyys, kesäasukkaat, yrittäjyysselvitys, nuorten huomiointi
- Matkailun seuranta: matkailutulo, yöpymisten määrä, käyttöasteet
- Loma- ja muu vapaa-ajan asuminen: rakennusluvut, vapaa-ajan asukkaille suunnatut tutkimukset
- Alueellisen kilpailukyyn indikaattorit: innovaatiotoiminta (mm. T&K-menot), yritysten kilpailukyky jne.
- Hyvinvointi-indikaattorit: Asukastyytyväisyys, hyvinvointitilastot
- Ympäristöindikaattorit: energian kulutus, kasvihuonepäästöt, liikenne, kestävä kehitys

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Jämsän rakennemallityö on laadittu haasteellisessa tilanteessa, jossa maailmantalous on myllerryksessä ja alueiden tulevaisuuden näkymät epävarmoja. Yrityskentässä, mm. metsäteollisuudessa ja matkailussa, on uhkakuvia, jotka jarruttavat investointeja. Jämsässä on koettu myös kuntaliitoksia, mikä on heijastunut omalta osaltaan rakennemallin laatimisprosessiin. Uuden Jämsän toimijat ovat opetelleet uutta ja yhteistä toimintakulttuuria ja uudessa kaupungissa on käyty vilkasta keskustelua mm. palveluverkon kehittämisestä.

Jämsän rakennemallissa toteutetaan ”Jämsän parempi tulevaisuus” -strategiassa asetettuja tavoitteita ja päämääriä. Tavoitteena on luoda ennen kaikkea nykyistä vetovoimaisempi, viihtyisämpi, kilpailukykyisempi ja toimintoiltaan dynaamisempi Jämsä, jonka maankäyttö on ennakoivaa sekä rohkaisee uuden kehittämiseen ja kasvuun. Jämsän rakennemallityössä on toteutettu myös muissa keskeisissä kehittämishankkeissa ja strategioissa asetettuja päämääriä.

Rakennemallityössä on tehty selkeitä valintoja: Jämsän keskustasta kehitetään tiivis, kaupunkimainen ja elävä kokonaisuus, Jämsänjokilaakson vetovoimatekijöitä hyödynnetään maankäytön keinoin, toiminnallista yhteyttä Himokselle vahvistetaan, vanhoja teollisuustaan uudistetaan, vesistöjä hyödynnetään pysyvässä ja lomarakentamisessa ja kyläverkkoa kehitetään siellä, missä on luontaisia kasvuedellytyksiä.

Valitut maankäytön strategiset linjaukset luovat pohjaa kasvulle; uusille työpaikoille, investoinneille ja tulo-
muutolle. Yksin tämä kuitenkin ei riitä, vaan lisäksi tarvitaan yritystoimintaa aktivoivia päätöksiä, palveluverkon kehittämistä, ennakoivaa taloudenhallintaa ja ennen muuta rohkeaa asennoitumista tulevaisuuteen.

Jämsän tulevaisuuden haasteena on kehittää elinkeinotoimintaansa niin, että se ennakoivasti muuttuu vastaamaan kysyntää. Maankäytössä tämä tarkoittaa yritystonttitarjontaa investoijia kiinnostavilta paikoilta, maankäytön panostuksia matkailuun uuteen kasvuun sekä vetovoimaisten asuinalueiden kaavoittamista läheltä työpaikkoja ja palveluja.

Jämsän tulee hyödyntää aktiivisesti todellisia vetovoimatekijöitä ja vahvuuksiaan: jokilaaksoa, Päijännettä ja sijaintia kahden vahvan kasvukeskuksen Tampereen ja Jyväskylän välissä. Tulevaisuudessa Jämsä voi tarjota houkuttelevan ja luonnonläheisen asuinympäristön päivittäin Tampereella tai Jyväskylässä pendelöiville. Tämä edellyttää pääliikenneväylien (Vt 9 ja Vt 24) sekä raideyhteyden kehittämistä. Työ- ja asiointiliikennettä tulee kehittää myös Jämsän-Mänttä-Vilppula välillä. Jämsän Himoksen matkailukeskus ja Mänttä-Vilppulan taidepalvelut muodostavat monipuolisen liikunta-, elämys- ja taidepalvelukeskittymän, joka myös edellyttää Kt 56 parantamista.

Jämsän maankäytöllisenä haasteena on hajautunut yhdyskuntarakenne, johon pienellä kaupungilla ”ei ole varaa”. Erityisesti lapsiperheet ja aktiivisessa työiässä olevat ovat hakeutuneet haja-asutusalueille, josta päivittäinen kulkeminen työhön sekä palvelujen ja harrastusten ääreen aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia. Jämsän maankäytössä tulee rakennemallin periaatteiden mukaisesti panostaa houkuttelevien asuintonttien kaavoittamiseen kaupungin ”parhailta paikoilta” Jämsänjokivarressa, lähellä keskuksia olevilta alueilta Päijänteen rantojen ja kylien palvelujen läheisyydestä.

Seppolan ja Jämsänkosken taajamien yhteyttä vahvistetaan kaavoittamalla joen molemmiin puoliset alueet asuin-, liike- ja teollisuusrakentamisen tarpeisiin. Keskuksen rakennetta edelleen tiivistetään tehokkaalla rakentamisella. Jämsän keskustaan tulee lisätä korkealuokkaista ja viihtyisää omistus- ja vuokra-asuntotuotantoa kerrostaloissa.

Himos on Jämsän todellinen tulevaisuuden mahdollisuus, joka parhaimmillaan tarjoaa vaihtoehdon Lapin matkailukohteille. Himoksen matkailusuunnitelmia tulisi tarkastella laaditun rakennemallin valossa ja ottaa rohkea kanta alueen kehittämiseen. Himoksen sisään-tuloliittymän rakentaminen parantaa alueen näkyvyyttä ja pitkän tähtäimen mahdollisuuksia ovat Päijänne ja mahdollinen sen länsipuolinen oikorata.

Yhteistyötä Jämsän ja Mänttä-Vilppulan välillä on tarpeen kehittää. Mänttä-Vilppula on laatinut kehityskuvan, jossa Jämsän rajan läheisyyteen Mustalahteen esitetään uusia palvelualueiden työpaikkoja. Jämsässä pohjoisen Kuoreveden alueella asuu ihmisiä, jotka käyvät työssä rajan takana ja hakevat palveluja Mänttän puolelta. Pohjoisen Kuoreveden aluetta voisi tarkastella tulevissa maankäytön suunnitelmissa vesistöjen läheisyydessä pysyvän asumisen alueena. Alueella on laaja vesihuoltoverkosto.

Rakennemallityössä esitetyt kärkitoimenpiteet on saatettava käyntiin. Erityisen tärkeää on ryhtyä laatimaan yleiskaavaa keskeiselle maankäytön painopistealueelle. Myös rakennemallin seurantatyö tulee tapahtumaan pitkälti yleiskaavoituksen yhteydessä. Näin rakentuu Jämsän strategian otsikossa kuvattu *Jämsän parempi tulevaisuus*.

